

Finansdepartementet
Postboks 8008 - Dep.
0030 OSLO

Dato: 17.01.2014
Vår ref.: 13-1703/SKP/TM
Deres ref.: 12/185

Høring vedr. ikrafttredelse av regler om fripoliser med investeringsvalg

Vi viser til høringsbrev av 25. november 2013 vedlagt Finanstilsynets notat av 4. november 2013.

Innledning

Fripoliser med investeringsvalg ble vedtatt av Stortinget 10. desember og sanksjonert i statsråd 14. desember 2012. Beslutning om ikrafttredelse ble samtidig delegert til Finansdepartementet.

Finansdepartementet har i brev av 23. september 2013 bedt Finanstilsynet vurdere

- 1) hvordan underreservering som følge av nytt dødelighetsgrunnlag skal håndteres når en fripolise med garantert ytelse konverteres til fripolise med investeringsvalg
- 2) behovet for regler som kan gi en jevnere utbetalingsprofil fra fripoliser som forvaltes med investeringsvalg i utbetalingsperioden, og
- 3) om det er behov for nærmere regler om informasjons- og rådgivningsplikt

Finanstilsynet har i brev av 4. november 2013 svart på utredningsoppdragets punkt 1 og 3. Tilsynet har også drøftet behovet for utbetalingsløsninger, men ikke anbefalt en konkret løsning.

Fripoliser med investeringsvalg gir en god mulighet for den enkelte fripoliseinnehaver til å påvirke forvaltningen av sin egen fremtidige alderspensjon. Tiltaket vil også kunne ha en positiv effekt i selskapenes tilpasning til Solvens II. Samtidig reiser dette produktet flere rådgivningsmessige utfordringer. Finans Norge og selskapene har lagt ned betydelig arbeid i å utvikle en bransjeavtale med krav til informasjon og rådgivning ved salg av fripoliser med investeringsvalg som ivaretar disse utfordringene.

For at fripoliser med investeringsvalg skal kunne tre i kraft må de sentrale forholdene som departementet tar opp i høringsbrevet avklares. Videre må det fastsettes alternativer til lovens utbetalingsregler.

Utbetalingsløsninger er ikke gjort til gjenstand for denne høringen, men departementet har opplyst at Finanstilsynet vil bli bedt om å utarbeide forslag til forskrift om dette. Få kunder vil

være tjent med å inngå kontrakter med investeringsvalg med den utbetalingsprofil som følger av lovens utbetalingsregler, som gir lave utbetalinger tidlig og høye utbetalinger sent i pensjonisttilværelsen. Finans Norge mener for øvrig at lovens utbetalingsregler gir en enda mer uheldig fordeling av ytelsene i utbetalingsperioden enn det tilsynet har lagt til grunn. Uten andre regler om utbetalingsløsninger legger vi til grunn at fripoliser med investeringsvalg ikke vil få praktisk betydning. Det er derfor avgjørende at regler om utbetalingsløsninger utredes så raskt som mulig. Finans Norge bidrar gjerne med innspill i denne anledning.

Bakgrunn

Fripoliseinnehaverne har i de senere år hatt svært lav eller ingen regulering av sine alderspensjonsytelser. Dette skyldes blant annet vedvarende lav markedsrente og selskapenes tilpasning av sin aktivaallokering til Solvens II. Samtidig innføres et nytt beregningsgrunnlag for dødelighet, K2013. Oppreserveringen til K2013 skal primært finansieres gjennom avkastning. I tråd med føringer fra Finanstilsynet har selskapene derfor holdt tilbake avkastningsoverskudd på kontrakter i kollektivporteføljen, herunder også for fripolisene, siden 2011.

Som følge av selskapenes tilpasning til Solvens II forvaltes fripolisene med svært lave aksjeandeler, og fripoliseinnehaverne kan ikke forvente avkastningsoverskudd (utover rentegarantien) og dermed regulering av den garanterte ytelsen - heller ikke når oppreservering til økt levealder er slutført. Fripoliseinnehavere som ønsker å påvirke forvaltningen av pensjonsmidlene knyttet til sin fripolise kan, når foretakspensjonsloven § 4-7a trer i kraft, utøve investeringsvalg mot at vedkommende selv overtar avkastningsrisikoen.

Det er derfor av stor betydning at dette regelverket trer i kraft raskt, og det er positivt at Finansdepartementet har sendt forslaget om nødvendige regler for fripoliser med investeringsvalg på høring med kort høringsfrist.

Konverteringsverdi

I brevet av 23. september 2013 ber Finansdepartementet Finanstilsynet om å vurdere hvordan underreservering av fripoliser som skal konverteres til investeringsvalg skal håndteres, herunder om fripoliseinnehaver kan og bør kompenseres dersom fripolisen ikke er ferdig oppresvert på konverteringstidspunktet.

Finanstilsynet drøfter en løsning basert på Finansdepartementets uttalelse i brev av 11. oktober 2013 om at flytteverdien av kontrakten minst skal være i samsvar med det nivå i opptrappingsplanen til K2013 som avgivende selskap på flyttetidspunktet skal være på. Tilsynet drøfter videre en løsning som innebærer at fripolisen skal konverteres til faktiske reserver, minst i samsvar med det nivå i opptrappingsplanen som pensjonsinnretningen skal være på, tillagt en kompensasjon tilsvarende gjenstående del av pensjonsinnretningens minste bidrag til oppreserveringen.

Finanstilsynet foreslår likevel, etter en samlet vurdering, et krav om at fripoliser som konverteres skal oppreserveres til fulle premiereserver etter K2013. Finanstilsynet synes i all hovedsak å begrunne dette med at denne løsning vil være enklest for pensjonsinnretningen å rådgi og for fripoliseinnehaveren å forstå.

Finanstilsynet foreslår videre at det er opp til pensjonsinnretningen å velge å oppreservere kontraktene med egne midler, altså av selskapets egenkapital. Tilsynet legger også til grunn at pensjonsinnretningen kan avgjøre hvorvidt fripoliser med investeringsvalg kun skal tilbys til fripoliser som er fullt oppreservert.

Finans Norges mener at konverteringsverdien bør være faktiske avsatte reserver, og minst det som skal være avsatt i henhold til opptrappingsplanen på konverteringstidspunktet. Vi er ikke enig i at selskapenes rådgivnings- og informasjonsplikt vil være mindre håndterbar med en slik løsning, all den tid oppreserveringsbehovet er kjent. Hvis fripolisene konverteres før de er fullt oppreservert vil rådgivningen måtte ta utgangspunkt i kontraktens grunnlagsrente tillagt hva som vil være nødvendig avkastning for å finansiere gjenstående oppreservering i oppreserveringsperioden.

Et krav om full oppreservering til K2013 ved konvertering av en fripolise, slik tilsynet foreslår, vil få uheldige konsekvenser.

Vi legger til grunn at hovedtyngden av dagens fripoliser vil omfattes av opptrappingsplaner hvor kontraktens avkastning i første omgang skal finansiere oppreservering til K2013 og hvor selskapet bærer det endelige finansielle ansvaret. Et krav om full oppreservering til K2013 ved konvertering til investeringsvalg innebærer at selskapet må tilføre premiereserven tilsvarende andel egenkapital som om fripolisen i resterende del av opptrappingsperioden ikke skulle oppnå avkastning utover garantert rente. En grunnleggende forutsetning ved rådgivning og salg av fripolise med investeringsvalg er nettopp at investeringsvalget forventes å gi høyere avkastning enn grunnlagsrenten i den garanterte fripolisen.

Med et krav om full oppreservering med egenkapital ved konvertering vil selskapene etter all sannsynlighet først tilby dette produktet når fripolisene er ferdig oppreservert, slik også tilsynet legger til grunn.

Dagens kontrakter har ulik grad av underreservering som følge av K2013. De kontrakter som har størst underreservering er erfaringsmessig knyttet til yngre fripoliseinnehavere. Produktet fripoliser med investeringsvalg forventes å ha størst interesse blant yngre arbeidstakere med lang tid igjen til pensjonsalder. Dette innebærer at det vil ta lang tid før markedet for fripoliser med investeringsvalg vil kunne komme i gang, noe både forbruker og forsikringsselskap er lite tjent med.

For forbruker innebærer dette at man vil være bundet til den opprinnelige fripolisen så lenge opptrappingsplanen varer, uten mulighet til å påvirke forvaltningen av fripolisen. Fripoliser med garanterte ytelser har som nevnt liten eller ingen regulering i dag og ytelsene taper seg stadig i verdi i forhold til alminnelig lønnsvekt.

For tiden skjer det ingen flytting av fripoliser, da selskapene ikke ønsker å øke sine forpliktelser. Denne situasjonen med manglende valgfrihet for forbrukeren vil i så fall vedvare inntil det åpnes for investeringsvalg for fripoliser, da vi forventer at også nye aktører kan komme inn i fripolisemarkedet.

Finans Norge mener konverteringsverdi for kontrakter under oppreservering bør være minst det som skal være avsatt iht. opptrappingsplan.

Finanstilsynet har i brev av 8. mars 2013 forutsatt at selskapene skal dekke 20 prosent av oppreserveringsbehovet for overgang til ny dødelighetstariff K2013 gjennom tilførsel av egenkapital. For tradisjonelle fripoliser innebærer dette at selskapene avstår fra sin andel av overskuddet inntil fripolisene er fullt reservert. Når fripolisen konverteres til investeringsvalg opphører overskuddsdelingen, og selskapet får årlig vederlag for administrative tjenester iht. pristariffer som er meldt Finanstilsynet. Dette kunne tilsi et krav om at pensjonsinnretningen tilfører resterende egenkapitalbidrag ved konvertering, slik også tilsynet drøfter som en løsning. I tilfelle krav om slikt egenkapitalbidrag må i tilfelle pensjonsinnretningen kunne velge å tilføre dette innenfor den opptrappingsplan som selskapet har fått godkjent.

Midler som skal inngå ved konvertering

Av merknadene til foretakspensjonsloven § 4-7a om investeringsvalg for fripoliser i både NOU 2012:3 og Prop 11 L (2012-2013) fremkommer det at premiereserve knyttet til alderspensjon, tilleggsavsetninger og administrasjonsreserve skal inngå i pensjonsbeholdningen. Vi legger til grunn at det kun er den del av administrasjonsreserven som knytter seg til alderspensjonsdelen som skal inngå.

Vi legger også til grunn at også en forholdsmessig andel av kursreguleringsfondet skal inngå i pensjonsbeholdningen ved konvertering til investeringsvalg. Forsikringsvirksomhetsloven § 11-2 fastsetter at ved flytting av individuelle kontrakter, herunder fripoliser og pensjonskapitalbevis, skal kontraktens forholdsmessige andel av kursreguleringsfondet på beregningstidspunktet etter forsikringsvirksomhetsloven § 11-7 tredje ledd tilordnes kontrakten som tilleggsavsetninger.

Både kursreguleringsfond og tilleggsavsetninger legger vi til grunn skal tillegges premiereserven ved konvertering, og på denne måten kunne medregnes ved fastsettelse av om kontraktens avsetninger er i samsvar med opptrappingsplanen til K2013. Dette synes å være i samsvar med lovgivers intensjon hva gjelder tilleggsavsetninger. Administrasjonsreserven mener vi likevel ikke skal regnes med ved fastsettelsen av oppreserveringskravet, men bør utelukkende benyttes til å

øke pensjonsytelsen. Dette har naturlig sammenheng med at administrasjonskostnadene tilknyttet alderspensjonsdekningen skal dekkes løpende av fripoliseinnehaveren etter konverteringen.

Finans Norge mener at kursreguleringsfond skal inngå ved fastsettelse av konverteringsverdien.

Krav til rådgivning

Finanstilsynet foreslår at pensjonsinnretningen skal gi fripoliseinnehaveren skriftlige eksempler som viser hvordan pensjonsytelsen påvirkes av ulike sett av forutsetninger om avkastning, vederlag, forsikringsrisiko og forvaltningsløsning på uttakstidspunktet. Finanstilsynet gir ingen nærmere angivelse av hvordan slike eksempler skal utformes.

Finans Norge er enig i at det er svært viktig med god informasjon og rådgivning ved salg av fripoliser med investeringsvalg. Finans Norge har derfor hatt et større arbeid med å utarbeide en bransjeavtale mellom selskapene som skal sikre god informasjon og rådgivning.

Finans Norge er enige i at eksempler kan være en god måte å informere fripoliseinnehaverne på, men det er samtidig viktig at informasjonskrav ikke kompliserer informasjon og rådgivningen unødig og gjør den vanskelig å forstå for fripoliseinnehaveren. Vi mener at utformingen av informasjon og rådgivning på et slikt detaljnivå best kan ivaretas i en bransjeavtale.

Finanstilsynet foreslår en opplysningsplikt for det tilfelle at pensjonsinnretningen vil dekke negativt risikoresultat i avkastningen eller i verdien av investeringsporteføljen tilordnet kontrakten. Finanstilsynet skriver at sannsynligheten for fremtidige endringer i beregningsgrunnlaget er mindre etter innføring av K2013, men at en eventuell endring ikke kan utelukkes. Pensjonsinnretningen vil i et slikt tilfelle ikke være forpliktet til å styrke investeringsporteføljens verdi, med mindre beregningsgrunnlaget endres etter at investeringsporteføljen er overført til alminnelig forvaltning i kollektivporteføljen.

Finans Norge mener at en slik opplysningsplikt kan være unødvendig kompliserende, da sannsynligheten for et negativt risikoresultat ved bruk av K2013 er svært liten.

I høringsbrevet omtaler Finanstilsynet også andre forhold relatert til rådgivning ved salg av fripoliser med investeringsvalg, herunder regler for dokumentasjonsplikt og lydopptak.

Finans Norge mener det i høringsnotatet langt på vei forskutteres beslutninger i EU og dels signaliseres ønske om strengere praksis for Norge enn andre land, uten at vi finner dette behovet godt begrunnet. Vi vil for øvrig vise til vår høringsuttalelse om dokumentasjonsplikt og lydopptak av 10. januar 2014 om dette.

Avsluttende merknader

Finanstilsynet har i brev til pensjonsinnretningene varslet at de i starten av 2014 vil komme med retningslinjer for opptrappingsplaner for langt liv som skal gjelde fra 2014. Konverteringsverdi og mulighetene for å omdanne fripoliser til investeringsvalg må sees i sammenheng med disse retningslinjene. Finans Norge er opptatt av at alle forhold rundt avsetninger til K2013 avklares raskt slik at dette skaper forutsigbarhet både for kundene og livselskapene. Vi tar også forbehold om tilsynets retningslinjer vil kunne foranledige endret synspunkt fra Finans Norge i enkelte av de spørsmål som denne høringsuttalelsen gjelder.

Med vennlig hilsen

Finans Norge

Prosessområde Livsforsikring og pensjon

Stefi Kierulf Prytz

Direktør

Tone Meldalen

Fagdirektør